

แบบรายงานการประชุม/ฝึกรอบรม/สัมมนา/ศึกษาดูงาน

หน่วยงาน ศูนย์วิทยบริการ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

๑. ข้อมูลส่วนบุคคล

ชื่อ-สกุล นางสาววิรวรรณ ศรีสวัสดิ์

ตำแหน่ง บรรณารักษ์

กลุ่มบุคลากร

สายวิชาการ

สายสนับสนุนวิชาการ

๒. หลักฐานหรือเรื่องที่เกี่ยวข้องประชุม/ฝึกรอบรม/สัมมนา/ศึกษาดูงาน

กิจกรรม Show and Share: Behind the Library Shelf EP ๑๒ หัวข้อ "Data Mining ในงานห้องสมุด: พลิกมุมมอง เพิ่มคุณค่าจากข้อมูลสู่การพัฒนาบริการ"

๓. วิทยากรในการสัมมนา

คุณพงศกร สุกันยา บรรณารักษ์ห้องสมุดศูนย์การแพทย์ปัญญานันทภิกขุ ชลประทาน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๔. สถาบันหรือหน่วยงานที่จัดสัมมนา

ชมรมบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษา

๕. ระยะเวลาที่เข้ารับการสัมมนา

วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๘ เวลา ๑๐.๐๐-๑๑.๐๐ น. ผ่านระบบออนไลน์ Microsoft Teams

๖. งบประมาณที่ใช้ในการสัมมนา

ไม่มีค่าใช้จ่าย

๗. วัตถุประสงค์ของการสัมมนา

เพื่อให้บรรณารักษ์ และผู้ปฏิบัติงานในห้องสมุด ได้พบวิธีคิดและแรงบันดาลใจในการเรียนรู้เทคนิคเหมืองข้อมูล (Data Mining) เมื่อนำมาประยุกต์ใช้ในงานห้องสมุด

๘. สรุปเนื้อหาสาระของการสัมมนา

เหมืองข้อมูลสำหรับบรรณารักษ์ มุ่งให้บรรณารักษ์เข้าใจแนวคิดการใช้ข้อมูล เพื่อเพิ่มคุณค่าในการบริหารจัดการและพัฒนาบริการห้องสมุด โดยเน้นการเปลี่ยนมุมมองจากการมองข้อมูลเป็นเพียงสถิติหรือบันทึกไปสู่การมองว่าข้อมูลคือชุมชนที่ซ่อนโอกาสในการพัฒนาและนวัตกรรมบริการ

ความจำเป็นในการพิจารณาข้อมูล ในบริบทของห้องสมุดยุคใหม่ในยุคดิจิทัล ข้อมูลในห้องสมุดเกิดขึ้นจำนวนมากจากระบบยืมคืน การสืบค้นออนไลน์ การใช้ Wi-Fi การเข้า-ออกอาคาร และช่องทางดิจิทัลต่าง ๆ การวิเคราะห์ข้อมูลเหล่านี้ช่วยให้บรรณารักษ์เข้าใจพฤติกรรมผู้ใช้ และสามารถวางแผนบริการเชิงรุก เช่น การจัดพื้นที่ การจัดซื้อทรัพยากร และการสื่อสารกับผู้ใช้ได้ตรงกลุ่มเป้าหมาย

จาก “ข้อมูล” สู่ “ปัญญา” บรรณารักษ์ในบทบาทนักขุดข้อมูล (Data Miner) เหมือนข้อมูล คือกระบวนการค้นหารูปแบบ (Patterns) หรือความสัมพันธ์ที่ซ่อนอยู่ในข้อมูลขนาดใหญ่ เพื่อนำไปใช้ทำนายแนวโน้มหรือการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ ในทางปฏิบัติการทำเหมืองข้อมูลไม่จำเป็นต้องใช้ทักษะเขียนโปรแกรมเสมอไป บรรณารักษ์ซึ่งมีความเข้าใจใน Metadata และบริบทของผู้ใช้ จึงถือเป็นนักขุดข้อมูลโดยธรรมชาติที่สามารถแปลงข้อมูลดิบให้กลายเป็นความรู้เชิงลึกได้ ตัวอย่างเช่น การวิเคราะห์ Search Logs เพื่อหาคำค้นที่ผู้ใช้ไม่พบผลลัพธ์ หรือการศึกษาพฤติกรรมกรณียืมเพื่อปรับปรุงคอลเลกชัน

เทคนิคเหมืองข้อมูล (Data Mining Techniques) และการประยุกต์ใช้ในงานห้องสมุด ได้แก่

- Association Rules (กฎความสัมพันธ์) ช่วยค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างรายการ เช่น คนที่ยืมหนังสือกายวิภาคศาสตร์ มักจะยืมหนังสือจิตวิทยาทั่วไปด้วย บรรณารักษ์สามารถนำผลลัพธ์ไปใช้จัดนิทรรศการหนังสือคู่กัน หรือสร้างระบบแนะนำทรัพยากรอัตโนมัติได้

- Clustering (การจัดกลุ่มผู้ใช้) ใช้จำแนกผู้ใช้ตามพฤติกรรม เช่น The Power User - ยืมบ่อย คืบตรงเวลา The Exam Crammer - ใช้บริการเฉพาะช่วงสอบ และ The E-Patron - ใช้ทรัพยากรออนไลน์เป็นหลัก ข้อมูลนี้ช่วยให้ห้องสมุดออกแบบบริการเฉพาะกลุ่มได้ตรงความต้องการ กรณีศึกษา เช่น การบริหารพื้นที่โดยใช้ Wi-Fi Logs และ Heatmap เพื่อดูโซนที่มีผู้ใช้หนาแน่น และปรับปรุงการจัดวางหรือของบประมาณเพิ่มเติมได้อย่างมีหลักฐานรองรับ

- Predictive Modeling (การทำนายแนวโน้ม) การใช้ข้อมูลในอดีตเพื่อคาดการณ์อนาคต เช่น คาดว่าเทอมหน้าหนังสือเล่มใดจะได้รับความนิยม ประเมินความเสี่ยงของหนังสือที่อาจสูญหายหรือชำรุด วางแผนงบประมาณและจัดซื้อทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ กรณีศึกษา เช่น การคัดออกทรัพยากร (Weeding) ด้วยเกณฑ์ข้อมูลจริง เช่น หนังสือที่ไม่ถูกยืมเกิน 10 ปี ตีพิมพ์มาเกิน 20 ปี หรือมีสำเนาซ้ำมากกว่า 3 เล่ม เพื่อบริหารพื้นที่จัดเก็บอย่างเหมาะสม

การบูรณาการข้อมูลสู่การปฏิบัติในงานห้องสมุด การใช้เหมืองข้อมูลอย่างได้ผลต้องบูรณาการข้อมูลจากหลายแหล่ง ได้แก่ ระบบยืมคืนและสมาชิก Search Logs และ Chat Logs การใช้พื้นที่ (Gate Count, Wi-Fi Logs) ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ข้อมูลเหล่านี้ควรถูกเชื่อมโยงและทำความสะอาด (Data Cleaning) ก่อนนำมาวิเคราะห์ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ถูกต้องและมีคุณภาพ

เทคโนโลยีสนับสนุนและการประยุกต์ใช้จริง บรรณารักษ์สามารถเริ่มต้นการทำเหมืองข้อมูลได้ง่ายจากเครื่องมือทั่วไป เช่น Pivot Table ใน Excel ซึ่งถือเป็นการวิเคราะห์เชิงเบื้องต้น สำหรับการวิเคราะห์ขั้นสูง สามารถใช้โปรแกรม Orange Data Mining ซึ่งเป็นโปรแกรมฟรีแบบ Visual Programming ที่ใช้การลาก-วางเหมือนต่อ LEGO ไม่ต้องเขียนโค้ด นอกจากนี้ การวิเคราะห์ Chat Logs ยังช่วยระบุคำถามที่พบบ่อยเพื่อนำไปพัฒนา Chatbot ตอบคำถามอัตโนมัติ ลดงานซ้ำซากและเพิ่มเวลาของบรรณารักษ์ในการให้คำปรึกษาที่ซับซ้อนขึ้น

๙. ปัญหาอุปสรรคในการสัมมนา

๑๐. ประโยชน์ที่ได้รับจากการสัมมนา

: - ต่ตนเอง ได้เข้าใจแนวคิด Data Mining และเห็นศักยภาพของข้อมูลในงานห้องสมุด ได้พัฒนาทักษะการวิเคราะห์และตีความข้อมูลเพื่อใช้ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ได้เปิดมุมมองใหม่ในการใช้เทคโนโลยีเสริมบทบาทบรรณารักษ์ให้เป็นนักวิเคราะห์ข้อมูล ที่ขับเคลื่อนการพัฒนาบริการด้วยข้อมูลจริง

: - ต่อหน่วยงาน/มหาวิทยาลัย สามารถนำเทคนิค Data Mining มาวิเคราะห์ข้อมูลการใช้บริการ เพื่อนำไปพัฒนาการจัดซื้อทรัพยากร การจัดพื้นที่ และการออกแบบบริการให้ตรงความต้องการผู้ใช้ ช่วยให้มหาวิทยาลัยมีระบบบริหารจัดการความรู้และข้อมูลที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

๑๑. เอกสารหรืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่ได้รับจากสัมมนา

๑๒. สำเนาประกาศนียบัตร/วุฒิบัตรฯ ที่ได้รับการประชุม/ฝึกอบรม/สัมมนา/ศึกษาดูงาน

๑๓. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ อื่น ๆ

(ผู้รายงาน).....
(นางสาววิรวรรณ ศรีสวัสดิ์)
วันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๘

ความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาชั้นต้น
.....
.....
.....

(ลงชื่อ).....
(อาจารย์เบญญา หวังมหาพร)
วันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๘